

1
1998
Marts

INDHOLD

Barndommen 3

**Om „mødesteder-
nes teologi“ 8**

**4. søndag i ad-
vent 11**

**Fire gode
fortællere 15**

**Fragmenter af
Johannes'
dagbog 18**

Anmeldelser 23

Redaktionelt

Vi taler mere og mere om den nye religiøse interesse. Den ytrer sig først og fremmest på det private plan. Det er den enkeltes oplevelsesverden, der står i centrum, hvor religiøsitet henter næring fra indsigter og ideer fra såvel kristendommen som andre religiøse kilder. Ateismen er blevet for kedelig og for begejstringsløs. Men det er kirken måske også. Men til trods herfor er der alligevel en stigende interesse for kirke og kristendom. Kirkegangen er stabiliseret og antallet af udmeldelser af folkekirken er stagneret - siger nyere undersøgelser. I skolen og i ungdomsundervisningen har man i 1970'erne og 80'erne haft svære problemer med at motivere eleverne for at snakke religion og kristendom. Nu vælter spørgsmålene frem.

Folkekirkens Pædagogiske Institut står bag en nylig udsendt bog, som netop har sit udgangspunkt i denne situation. Bogen indeholder principielle og teologiske overvejelser i forbindelse med at skabe et møde mellem bibel og det moderne menneske. Lektor Birgitte Thyssen konstaterer således, at „vi i dag står i en situation, hvor kristentroen ikke længere har monopol som fælles åndelig arv i Danmark“.

Med denne årgang af *Kirkens Undervisning* vil vi give et bidrag til at kaste lys over, hvad det er for spørgsmål de forskellige aldersgrupper stiller tilværelsen - og i sammenhæng dermed: hvad kan kirken give af svar på de spørgsmål, som stilles af børn, unge og voksne.

Tidligere lektor ved Folkekirkens Pædagogiske Institut, Viggo Ernst Thomsen vil årgangen igen give sit bud på konsekvenser af den psykologiske udvikling fra barndom til alderdom. Tidligere valgmenighedspræst Bjørn Krab-Johansen gennemgår i dette nummer et udvalg af danske børnebibler. Og sognepræst Susanne Fabritius giver et forslag til en børnegudstjeneste. Sognepræst Lars Tjalve er sat på en vanskelig opgave, nemlig at genfortælle Johannes Åbenbaringsbog.

Som bekendt er kirken det fællesskab, der udspringer af evangeliets forkyndelse. I disse år erfarer vi en forventning til kirken om at være *tydningens sted*.

Henning Nørhøj

Barndommen

Selv om hverdagslivet i hjem, vuggestue og børnehave tilsyneladende ikke er præget af en bevidst religiøs(kristen) tradition, så tror overraskende nok langt de fleste børn på Gud. I denne artikel gøres der rede for børns religiøse udvikling og udrustning.

Af Viggo Ernst Thomsen

Barndommen er ikke hvad den har været. Set i et historisk fugleperspektiv er der de sidste 40 år sket voldsomme samfundsmæssige og kulturelle forandringer, der afgørende har påvirket børns udvikling og opvækst. Som dokumentation er det nok alene at nævne to bogstaver: T V.

Ængstelse for børnene dominerer

I diskussioner om barndommen møder man oftest en yderst pessimistisk, negativ forestilling: traditionerne er skyllet bort og opløst. Børn vokser netop nu op i et flimrende kaos og skal selv tage stilling til alt. De får ingen opdragelse mere. De er forsømt og overladt til offentlig omsorgserstatning. Derfor er der ikke noget at sige til, at de får en „ny børnekarakter“. I 80'erne kaldte man børnene narcissistiske eller sagde, at de var i en figtherrelation til de voksne. I 90'erne hedder de radarbørn eller pejlebørn. Det er ikke helt ved siden af, at jo nærmere barndomsforskere er på bedste-far/-moralderen, jo mere pessimistiske og ængstelige på børnenes vegne bliver de.

Den nære hverdag

Men forlader man dette fugleperspektiv og i stedet tager udgangspunkt i det ganske nære, konkrete liv, som børn lever i hverdagen, er det ikke opløsning og kaos, der præger billedet, men rutine og ritual. Børnefamilien Danmark har hver f.eks. udviklet deres morgenritual, der dag for dag er mere

forudsigeligt og genkendeligt end selv højmessene. Rutinen bliver til en 'lille tradition' (en hverdagstradition) i familien, hvorfor netop søndag morgen er tidspunktet, hvor familien tiltrængt holder fri fra rutinen: børnene ser morgentv i nattøj, mens forældrene sover længe, læser avis længe eller hænger længe over rundstykkerne.

Rutinen præger også dagligdagens samvær i dagplejen, børnehaven, skolen og fritidshjemmet. Og godt det samme. For det er netop denne rutinerede hverdagspraksis (der naturligvis løbende umærkeligt forandrer sig), der udgør fundamentet for børns tilegnelse af kulturen.

Småbarnet skal først og fremmest finde meningen med de aktiviteter og daglige rutiner, det indgår i. Således at knække hverdagslivskoden er rugbrødet i barnets indlæring. Det er det, de bliver opdraget af.

Børns opvækstvilkår er generelt set langt bedre end nogensinde, og deres livsmuligheder er markant øget de sidste 40 år. Går man længere tilbage i de „gode gamle dage“ var der i almindelighed en rystende ligegyldighed over for børn, mens det i de fleste familier i dag nærmest oses af følelser mellem forældre og børn.

Undersøgelser over børnefamiliernes aktuelle vilkår støtter da heller ikke det pessimistiske billede. Men hvorfor lever billedet så i bedste velgående? Fordi vi voksnes idealer, krav og forventninger på børns vegne er øget endnu mere i det samme tidsrum, bl.a. påvirket af populærpsykologiske påstande om, at børn har særlige behov.

Den fjerne kristendom

Børnefamiliernes liv er således ikke præget af kaos og traditionsopløsning, men snarere af mange små dagligdags traditioner og en langsom tilvækst af disse traditioner. Der kommer flere og flere 'lille traditioner' til, hvorfor gamle store og små traditioner relativt set kommer til at fylde mindre eller måske næsten ligefrem forsvinder.

En af de familietraditioner, der i mange år har været i defensiven i Danmark (bl.a. ifølge undersøgelsen „Danskerne værdier“) er den „religiøse socialisation“ i hjemmet. Internationalt set er den påfaldende lav. Religion er blevet så meget en privatsag at end ikke forældre privat i hjemmet taler - eller praktiserer religion med deres børn. Men man overlader dog gerne sagen til stedfortrædere.

Om denne indre sækularisering af kristendommen i hverdagslivet stadig fortsætter, ved vi reelt ikke noget om, (men måske får vi snart et svar ? Socialforskningsinstituttet er for tiden ved at lave en stor undersøgelse af opdragelsespraksis og -teori i danske børnefamilier).

Pr. tradition har der derimod aldrig været en (bevidst) religiøs socialisation af førskolebørn i daginstitutionerne (bortset fra menighedsbørnehaver). Hvor der siden 60'erne har været en voldsom politisk interesse for og kulturkamp

omkring folkeskolens formålsparagraf og kristendomsundervisning, har der interessant nok ikke i samme periode været nogen særlig interesse om daginstitutionernes formål. Hvilket sammenlignet med andre lande igen er påfaldende. Måske er kræfterne gået med at sørge for at få opret-

tet nok

„pasning“ ? Området er ekspanderet voldsomt de sidste år-

tier til at omfatte stort set alle småbørn, i takt med kvindernes indtog på lønarbejdsmarkedet, så der har ikke været „tid“ til mere præcist at slås om formålet og det pædagogiske indhold.

Formålet (som man kan grave frem fra et cirkulære om dagtilbud for børn og unge fra Socialministeriet) er derfor da også nærmest indholdstomt. Det handler om at „fremme børns udvikling...“. Fremme børns udvikling - til hvad og i hvilken retning får vi ingen svar på.

Til gengæld kan man hos pædagoger opleve en begyndende interesse for kirken som en af de „kulturelle udfoldelser“, børn og voksne kan engagere sig i, f.eks. ved kravle- eller småbørnsgudstjeneste i december.

Forældrene og Gud

Selv om hverdagslivet i hjem, vuggestue og børnehave således tilsyneladende ikke er præget af en bevidst religiøs(kristen) socialisering, så tror overraskende nok langt de fleste børn på Gud. Og folkeskolens ikke-forkyndende kristendomsundervisning med bibelfortælling i de små klasser kan paradoksalt nok vække og sætte ord på troen hos eleverne (Nina Tange, 1997). Det sker på trods af en tilsyneladende helt igennem sækular opvækst. Hvilket må undre.

Her kan religionspsykologien hjælpe til bedre at forstå. Jeg vil her præsentere to mulige forklaringsmodeller. En, der fokuserer på vort følelsesliv og en, der først og fremmest er optaget af vore erkendelsesmæssige interesser. Den første forklaringsmodel påstår, at bibelfortællingen korresponderer med en række grundlæggende og tidlige erfaringer og erindringer som barnet har - ikke med Gud eller gudstro - men med forældrene (- og ikke alene med den autoritære fader, sådan som Freud påstod!). Disse erfaringer danner klangbund for gudsopfattelsen. Samtidig tilfredsstiller fortællingerne barnets stærke behov for at få svar på livets mysterium.

Klangbunden:

Alle børn i vor monoteistiske vestlige verden danner ifølge den argentinsk-amerikanske psykoanalytiker Ana-Maria Rizzuto et indre personligt billede af deres yndlingsgud, en 'gudsrepræsentation'. Den bygger på barnets allertidligste ikke-sproglige fantasier og erfaringer i spædbarnsalderen med forældrene, bl.a. i øjenkontakten. For spædbarnet er forældrene almægtige, og i øjenkontakten grundlægges længslen efter en Gud som 'ser os'. Her finder den første fødsel af gud sted.

Øjenkontakten er ifølge Rizzuto det, der adskiller menneskene fra dyrene. Derfor er det alene pga. den manglende øjenkontakt noget sludder når den gamle græske filosof og religionskritiker Xenofanes (540 f. Kr.) påstod, at hvis „hestene og okserne kunne male, så ville hestene afbilde deres guder som heste og okserne som okser“.

Den anden fødsel af Gud finder sted, når barnet møder den første formelle eller uformelle kristendomsundervisning.

„Barnet bringer sin egen gud med; den, som han selv har konstrueret, til mødet med traditionens Gud. Gud og barnets gudhelt møder hinanden“ (Rizzuto, 1979). Barnets yndlingsgud er det følelsesmæssige, psykiske middel til at forestille sig Gud og den er derfor klangbund for fortællingernes, forkyndelsens og samtalens tale om den kristne Gud.

umiddelbar løsning: Gud er bestandig og overskrider grænserne for tid, rum og legemlighed.

2. Søgen efter re-præsentationer.

I førskolealderen tilegner barnet sig sproget med forrygende hastighed og kan derved repræsentere fænomener i omverdenen vha. mentale billeder og symbolsk leg. Der opstår lige frem et behov for at kunne repræsentere alle ting. Også svar på de svære 'hvorfor'-spørgsmål og på spørgsmålet om det transcendent.

hvilket mål og på spørgsmålet om det transcendent: hvor kan man forstille og repræsentere det transcendente? Her tilbyder kristendommen igen en løsning i form af at det transcendent er repræsenteret af en personlig Gud.

3. Søgen efter relationer

Ved skoletidens begyndelse kommer barnet i kontakt med den formelle skoleviden og får derigennem mulighed for at tænke logisk og at forsøge at systematisere verden ved at relatere ting til hinanden, herunder barnets egne relationer til omverden. Også til det transcendent. Her er kristendommens løsning at man kan kommunikere med den transcendent Gud ved bøn.

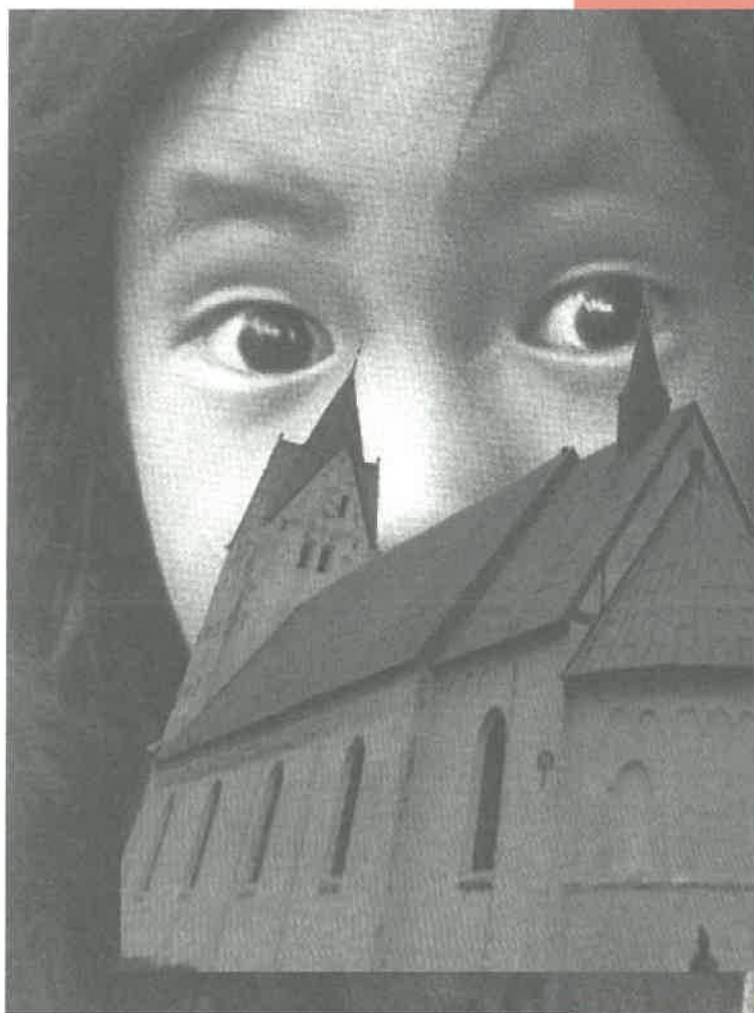
Det giver ingen mening at tale om, som man gjorde tidligere, at børn har et religiøst anlæg. Pointen i Elkind's teori er imidlertid, at der er 'pasform' mellem en række erkendelsesbehov og nogle 'svar' i

Svar på livets mysterium

Børn er omverdensåbne. Og i et forsøg på at forstå og komme til rette med tilværelsens udfordringer og krav vil barnet i løbet af opvæksten ifølge David Elkind søge efter fire ting: Bestandighed, Repræsentation, Relationer og Forståelse. (Elkind, 1997. Behovet for Forståelse gør sig først særligt gældende i puberteten, hvorfor den ikke nærmere vil blive omtalt her).

1. Søgen efter bestandighed:

Mod slutningen af andet leveår lykkes det for barnet vha. sproget at danne en permanent, bestandig repræsentation for dets omverden (herunder far og mor). Men allerede i 4-5 års alderen opdager barnet ved et chok at bestandigheden alligevel kun var midlertidig: omsorgspersonerne skal dø engang. Og det skal selv dø. Der opstår derfor både et stærkt følelsesmæssigt og intellektuelt behov for at finde tilværelsens bestandighed. Her tilbyder kristendommen en

kristendommen. Derfor kan man snarere sige, at denne søgen efter bestandighed, repræsentationer og relationer ligger en religiøs livs-tydning nær.

Retfærdiggørelseslæren

I en stor del af dette århundrede har den toneangivende teologi i Danmark forholdt sig ganske anti-psykologisk for at sikre det teologisk korrekte, at alene Gud har æren for menneskets tro, så vi ikke bilder hinanden ind, at det er vores egen præstation.

Ret har denne teologi i at kristendommen først og fremmest indeholder en udfordring, ja, en

modsigelse af alle menneskelige behov, men det skal i redelighedens navn ikke gøre os blind for, at kristendom åbenbart også taler til vores behov for tilknytning og kontinuitet. Det religiøse har også en subjektiv side. Som eksempel på hvad jeg mener, kan nævnes, at Paulus' tale og hedningeforkyndelse på Aeropagos (Ap.G. 19,22ff.) er blevet fortolket ud fra begreberne: tilknytning, kontinuitet og modsigelse (Hognestad, 1988). Der bliver både talt i tilknytning og kontinuitet til grækernes tro og

erfaringer, men også med et korrektiv og en modsigelse af deres forestillinger (v. 31-32). Det bør være eksemplarisk for al kirkepædagogik. Det er i orden at starte i tilknytning og kontinuitet til børnenes egen hjemmelavede gudsrepræsentation, men den når ikke længere end til første trosartikel. Modsigelsen skal derfor med: Gud er ikke i forlængelse af vore narcissistiske behov. Kristendommens gudsforestilling er ikke alene en imødekommelse af barns infantile gudsrepræsentation. Guds kærlighed gennem korset, Jesu opstandelse og kongegerning er ikke noget, vi kan sige os selv. Ikke for ingenting er kristendommen en åbenbaringsreligion.

Hvor står kampen?

Forældre i dag er vant til, at der er hjælp at hente i opdragelsen af og omsorgen for deres børn. Ikke fra eksperter. Det vil de helst ikke hedde, men fra forskellige vejledere og rådgivere. Drejer det sig om vigtige emner som spædbørnspleje, tænder, ører, tale og høre, sproglig stimulering, kosten, motorik og sanseintegration er der hjælp at hente fra samfundets side. Selv til indlæring i sikker færdsel i trafikken er der god hjælp at hente. Sundhedsplejersken kommer endda med jævne mellemrum uden man har bedt om det. Og er der særlige problemer, tilskyndes man til at tilslutte sig en selvhjælpsgruppe med ligesindede.

Samme hjælp oplever nye forældre ikke de får til varetagelse af ansvaret for den kristne børnelæring. De er måske blevet mindet

om opgaven før barnets dåb, men efter oplever de ikke, at der er en aktiv levende interesse fra kirkens på samme måde som der er f.eks. fra sundhedssystemets side. Når de nu ikke jævnlige får besøg af en hjemme-hos-børnelærdomsvejleder og de heller aldrig ser en OBS-udsendelse i TV om emnet, kan man ikke fortænke børneforældre i at mene, at så er emnet nok ikke særligt vigtigt. Hvis de skulle møde præsten med indkøbsvogn i Fakta, bliver de garanteret heller aldrig spurgt: „Nåh, hvordan går det så med den kristne børneopdragelse som Luther har pålagt os husfædre?“

Midt imellem stablerne med øl, hygiejnebind, køkkenruller og konserver er der ligesom for lavt til loftet til den slags spørgsmål.

Pointen er, at kirken skal gribe det helt anderledes professionelt an, hvis man vil have moderne børneforældre i tale. Og sandsynligvis er præsten lige så rådvild med, hvordan han skal gribe sagen an mht. egne børn. Her er én kampplads. Kristendommen skal ind i den rutinerede hverdag som synligt ritual og dagligdag, hvis børn skal kunne holde op med alene at beskæftige sig med religion i smug, når de voksne ikke kan se det.

Børnehave-kirke-samarbejde

Den anden kampplads er daginstitutionerne. På baggrund af den aktuelle debat om børns læseniveau, vil der sandsynligvis snarere før end senere komme en ny formåls-

formulering for børnehaven. Det er svært at forestille sig at skolens formål, der understreger, at den skal gøre eleverne „fortrolige med dansk kultur, herunder kristendom“ i intentionen ikke også skulle kunne gælde i børnehaven? Den magtfulde kristendomslobby, der f.eks. har formået i den nye læreruddannelse at få gjort grundfaget kristendom/livsoplysning større end faget pædagogik(!), må på banen igen.

Men lokalt er der uanset overordnet formålsjura for tiden en stor uopdyrket mulighed i børnehave-kirkesamarbejde. Den italienske katolske pædagog Maria Montessorri udgav allerede tidligt i århundredet et skrift med en række spændende idéer til, hvordan det kan gøres. (Montessori, 1929).

Børn kan fra bibelfortællingerne og f.eks. de gammeltestamentlige salmer blive fortrolige med et sprog og et univers, der kan hjælpe dem i deres søgen efter bestandighed, repræsentation, relationer og forståelse i og af tilværelsen. Og samtidig vil børnene ved en beskæftigelse med disse emner lynhurtigt pejle sig ind på, at det er i orden at stille spørgsmål til de voksne. Også om livets mening og døden. Det kan ikke vente til skolealderen.

Litteratur til videre læsning

Elkind, David: *The Origins of Religion In The Child*. I *Spilka & McIntosh (red): The Psychology of Religion*, USA/England: Westview, 1997, s. 97-194

Hognestad, Olav: *Barnesjel og religion*, Barnesjel og kristentro, RELIEFF, nr. 26

Trondheims religionsvetenskapelige Institut, Norge 1988

Holm, Nils G.: *Människans symboliske verklighetsbygge*, Åbo Akademi: Religionsvetenskapliga skrifter nr. 40, Finland 1997

Montessorri, Maria: *The Child in the Church* (1929), genoptrykt af Catechetical Guild, St. Paul, Minnesota, E.M. Standing (edit.), USA 1965

Rizzuto, Ana-Maria: *The Birth of the Living God*, The University of Chicago Press, USA 1979 Sommer, Dion: *Barnomspsykologi*, H. Reitzels Forlag, 1996

Tange, Nina: *Børns religiøsitet og religionsfaget*, i tidskriftet KVAN, nr. 49/nov. 1997, Århus Dag- og Aftensminarium

Om „mødestedernes teologi“

Bibelbrug og livsoplysning

For ganske få år siden var enhver tale om Gud og trosliv utænkelig i skolerne. Nu er situationen vendt; børn og unge stiller spørgsmål om det religiøse som aldrig før. Artiklen overvejer, hvordan Bibelen og det moderne menneske kan mødes i en frugtbar samtale. Hvilken metode kan man anvende for at forstå Bibelens budskab ind i vores tid.

Af Henning Nørhøj

En rejse ad motorvej E46 op gennem Jylland byder på en oplevelse af næsten alle vort lands landskabsformer. Smukkest, synes jeg, er strækningen fra Horsens til Skanderborg. Lige efter højdedragene ved Ejer Bavnehøj er det som om motorvejen sigter mod den smukt beliggende Tåning kirke. Men i passende afstand viger vejen til side for kirken og følger landskabets bløde former omkring kirken. Uantastet står Tåning kirke på bakken ved Mossø. Biltrafikken, det moderne livs trafik og hastighed lader kirken blive i det fjerne. Måske et billede på kirken og vores forhold til den?

Dette tema er indenfor de seneste år taget op af universitetslektor Jørgen I. Jensen i *Den fjerne kirke* fra 1995. En anden universitetslektor, nemlig Niels Henrik Gregersen, har i bogen *Den dobbelte kristendom* (Poul Kristensens Forlag 1996, 103 sider) sat sig for dels at kortlægge, hvad han kalder *den ukirkelige kristendom*, samt forklare dens fremkomst og sammenhæng med *den kirkelige kristendom*.

Udspaltningen i en kirkelig og en ukirkelig kristendom er tilsyneladende sket i løbet af 1700-tallet som følge af den pietistiske vækkelse og oplysningstiden. Her blev vi for alvor individualister.

Efter læsningen af *den dobbelte kristendom* kommer man til at tænke på den grundtvigske skelnen mellem det menneskelige og det kristelige. Den grundtvigske højskole har i alt for lang tid distance-ret sig fra det kirkelige. Vi har

glemt *sammenhængen*! Kristendommen bringer en afgørende dimension indover det menneskelige og folkelige. Kirken må engagere sig i kampen om livssynet, om hvad sand menneskelighed og sand menneskeværd betyder.

Men nu kan en stigende interesse for, hvad kirke og kristendom går ud på, i alt fald spores igen. Tilmed stabiliseres kirkegangen, og antallet af udmeldelser af folkekirken er stagneret. Imidlertid er den religiøse uvidenhed næsten uden pletter. Bibelen er blevet en fremmed bog.

Dette *traditionstab* er udgangspunktet for en bog om bibelbrug og livsoplysning. Hvad er sammenhængen eller hvor finder vi „mødesteder“ mellem bibelen, dens budskab og mennesker?

Folkekirkens Pædagogiske Institut tog i 1993 initiativ til en konference om den folkelige bibelbrug. Denne konference blev så startskuddet til en udgivelse i samarbejde med Bibelselskabet, hvor vi igennem en række artikler får en konkret og tilbundsående overvejelse over, hvordan bibelen igen, realistisk, kan få en plads i livsoplysningen

At lytte, lære og leve

Johannes Nissen skriver i sin artikel om bibeldidaktik, at det er nødvendigt at læse bibelen i et dobbelt perspektiv - dvs. man må anlægge både et bibelteologisk og et nutidigt, livstolkende perspektiv. Derfor må biblen både læses som en historisk bog, der havde bud til

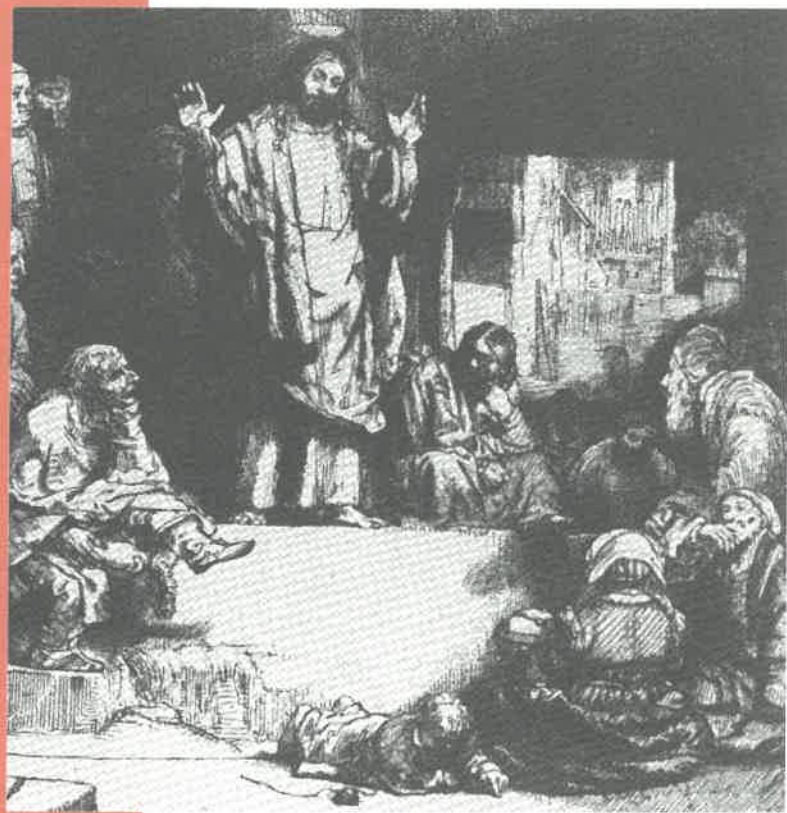

mennesker „dengang“ - samtidig med at vi må stille vore eksistensspørgsmål. Når dette dobbelte perspektiv fastholdes, så drejer det sig ikke om at forstå, men om at opleve den bibelske tekst, så den siger noget ind i nutiden. „At høre en bibelsk fortælling eller tekst er som at træde ind i et rum“ (s. 25).

Et møde er en kommunikationsproces, og ligesom mødet mellem to personer er et møde mellem to „erfaringsverdener“, sådan gælder det også mødet mellem bibel og det sækulariserede menneske. Det er som mødet mellem to kulturer.

Imidlertid møder evangeliet menneskets erfaringer i de bibelske tekster. Her peger Johs. Nissen især på Jesu lignelser, missionstallerne i Apostlenes Gerninger, samt dialogerne i Johannesevangeliet. Jesu undervisningsmetode er netop lignelser. De er tydeligt nok udtryk for, at hans formidling af Guds ord er modtager-orienteret (s. 33). Men tilbage står stadig problemet: hvordan kan samtalen mellem bibelens tekst og nutidens menneske blive en ægte dialog?

Vi spørger forkert, hvis vi tror i bibelen at kunne finde svar på spørgsmålet om abort, gensplejsning, atomvåben mv.. Sådanne spørgsmål giver bibelen ikke svar på, men den rummer en række svar på de første kristnes spørgsmål. Derfor må vi nødvendigvis „gå baglæns“, begynde med de foreliggende tekster, og ud fra dem prøve at finde frem til de spørgsmål, der fremkaldte svarene. Her til kan vi netop få hjælp fra bibel-

*Jesus forkynder.
Rembrandt*

forskningen og dens metoder. Men herved opdager man så også, at det kristne svar er

en besvarelse af helt basale, urgamle spørgsmål. Det kristne svar indeholder derfor langt mere, end vi selv ved om. (s. 43). F.eks. giver en beskæftigelse med nyreligiøsitetens væsen os et langt skarpere blik for kristendommens væsen (J. Aagaard).

„Opgaven er altså at lytte til teksten og til livet. Den ene af de to komponenter, teksten, er altid den samme, hvorimod den anden komponent, nu-konteksten, hele tiden skifter. Det indebærer, at det, der „høres“, ikke er det samme i forskellige situationer. Det gælder også, hvis de samme mennesker skulle møde den samme tekst på et senere tidspunkt. For da er konteksten jo blevet en anden. Mennesker har gjort nye erfaringer, stiller nye spørgsmål og „hører“ på en ny måde.“ (s. 55)

Johs. Nissen giver i denne sammenhæng en kontant og letforståelig redegørelse for de forskellige bibellæsningsmetoder fra den historisk kritiske metode til befiel-

sesteolgiens tematiske læsning og overtekstning. Denne sidste fremgangsmåde går ud på, at man ved hjælp af en hjælpetekst, en parallelhistorie kommer over kulturkløften. Den moderne paralleltekst tjener altså som en illustration, der skal få os til bedre at forstå den oprindelige tekst (s. 79).

Til bibellæsningsmetoder henregner Johs. Nissen også bibeldramatik, sammenligning med skønlitteratur og billeder/film.

Det didaktiske grundmønster er:

- at lytte
- at lære
- at leve

Bibellæseren må gå til teksten som til et medmenneske, der træder ind i hans eller hendes omgangskreds. Spørgsmål som: Hvad bliver jeg opmærksom på? - Hvad ser jeg i teksten? - bliver vigtige. Men det gælder så dernæst om at bearbejde teksten, så den ikke bare tilpasses læserens behov. Endelig drejer det sig om en tilegnelse af den bibelske tekst, så den så at sige følger med ind det konkrete liv.

“jeg er overhovedet ikke
religiøs, men

jeg tror
der er en kærlig
Gud”

Forælderrollen

Birgitte Thyssen går også i sin artikel om forælderrollen som mødested ud fra, at „danske børn ikke mere som en selvfølge har den kristne livsstilling i deres åndelige rygsæk“ (s. 99). Danskerne er blevet privatreligøse, dvs at kirkelighed, den regelmæssige deltagelse i gudstjenesten er gået tabt. Men samtidig holder en overvejende del af befolkningen fast ved ritualer ved livets overgangsfaser.

Det betyder, at netop handlinger som dåb, konfirmation bliver mødesteder -eller rettere: det er selve forældrenes rolle i forbindelse med dåb og konfirmation, som er krydspunktet. Birgitte Thyssen giver i denne forbindelse en analyse af forældresituationen idag. Hvem har egentlig ansvaret for børnenes opdragelse? Ja, den er fordelt på flere instanser. Men en kristen teologisk tyding må understrege, at det naturligvis er forældrenes mandat, at oplære børnene i den kristne tro. Og alt i alt er forældrene jo af afgørende betydning for børnenes holdningsdannelse og tydningsunivers.

Forældre har i forbindelse med dåb og konfirmation brug for støtte fra menighed og præst. Det er forældrenes opgave fortælle bibelhistorie for deres egne børn, men støtten og inspirationen skal kom-

me fra menigheden. Ja, tilmed at hjælpe forældre i opgaven at være forældre. Det oplagte spørgsmål bliver derfor, om moderne forældre kan inspireres til at bruge bibelen som „oplysning om deres liv - både i forhold til sig selv og i forhold til deres børn“? (s. 101)

Realistisk påpeger Birgitte Thyssen, at forældre i „den fjerne kirke“ (Jørgen I. Jensen), næppe af sig selv læser i bibelen. Men netop i forbindelse med dåben, børnenes deltagelse i konfirmationsforberedelsen - også den indledende - vil nogle uden tvivl få interesse for bibel, kirke og kristendom.

Der ligger heri en udfordring til den kirkelige undervisning om at gå ind i en dialog med forældrene - dvs. at menighedens undervisning må tilrettelægges sådan, at det bibelske stof er med til at hjælpe forældrene i deres faktiske livssituation (s. 117).

Imidlertid må der peges på andre muligheder for støtte til forældre, skriver Birgitte Thyssen. Det er nemlig erfaringen, at de færreste forældre - især dåbsforældre - har kræfter og overskud til at deltage i tilbud om kirkelig undervisning.

Mere realistisk er arrangementer som „åbne familier“, familie-gudstjenester, etablering af lege-stue, kirke-børnehave-samarbejde

og tilsvarende kirke-skole-samarbejde.

Disse overvejelser følges af Birgitte Thyssen op med en meget spændende gennemgang af det bibelske tekstmateriale, der især peger hen på børnenes situation og forældrenes rolle.

Som livets overgangsfaser er et mødested, sådan er årets højtider det også. Højtidsymbolerne som et krydspunkt for menneskers møde med kirke og kristendom udfoldes nærmere i bogens i et kapitel, skrevet af Morten Aagaard og Karin Christensen. Til sidst skriver Carsten Haugaard Nielsen og Michael Schelde om Sjælesorg som mødested.

Med „Bibeldidaktik og livsoplysning“ har vi fået en bog, som vi gang på gang må vende tilbage til for inspiration til de helt nødvendige overvejelser over, hvordan kirken skal være en kirke i tiden og en mulighed for nutidens menneske for at finde ståsted og mening.

Bibelbrug og Livsoplysning
Bibeldidaktiske overvejelser
Materialecentralen 1997.
210 sider

4. søndag i advent

2. tekstrække

Tekst: Joh 3,25-36 Johannes Døbers sidste vidnesbyrd

Susanne Fabritius de Tengnagel giver i denne artikel et forslag til en børnegudstjeneste. Gudstjenesten gennemgås trin for trin. Hvordan kan man knytte optrin til teksten? Hvordan kan man inddrage flest mulig børn fra menigheden?

Af Susanne Fabritius de Tengnagel

Tekstovervejelser

Teksten

Teksten fremstår i to afsnit.

1. Stridsspørgsmålet: Hvem er Kristus? Johannes som brudgommens ven (3,25-30)

2. Vidnesbyrdet om Kristus, som Guds søn. (3,31-36)

1. Johannes Døberens disciple føler sig provokerede og konstaterer, at Jesus døber, ligesom Johannes. Det opfattes som en falliterklæring hos Johannes' disciple, at "alle kommer til ham (Jesus)". Johannes ser derimod dette som et tegn på, at han har opfattet sin "rolle" rigtigt. Han er ikke Kristus, men ham, der skal pege på Kristus. Johannes er derimod udvalgt til at være brudgommens bedste ven.

Bryllupsmotivet udfoldes i v.29 for at fremme forståelsen af, at Johannes ikke er brudgommen. Men brudgommens ven har en ganske særlig betydning i bryllupsceremonien. Han er en slags ceremonimester, den, der fører an i festoptøget, som skal ankomme til bruden hjem. Han overvåger alt og "fyldes med glæde, når han hører brudgommen komme". Når brudgom og brud er forenet, er vennens opgave forbi. Han har kun gjort, hvad han skulle. Kristus er kommet, og Johannes træder ud af scenen for at give plads til Kristus. "Han skal blive større, jeg skal blive mindre."

2. Modsætningsforholdet mellem det jordiske, født af kødet, og det himmelske, født af Ånden, er modsætningsforholdet mellem bruden, menigheden og brudgommen, Kristus.

Det er kun Kristus, der kan tilvejebringe en sammenføring af menigheden med ham selv.

Men som Johannes' tid er begrænset, er vores det også. Som Johannes' forkyndelse har en tid, har vores det også. Vi ved blot ikke, hvornår vi i eskatologisk forstand vil komme til at stå ansigt til ansigt med Kristus. Men hver gang vi peger på ham, tror vi, han kommer snart, lyset vil få al magt, og vi skal med ham være konger i al evighed (Åb 22,4-5).

Både 1. og 2. Afsnit har deres parallel til prologen 1,1-13 og Jesu samtale med Nikodemus 3,6-21.

1. Om Johannes, der ikke selv var lyset, men skulle vidne om lyset, for at alle skulle komme til tro ved ham. (1,6-8).

2. Om at Kristus, der kommer fra himlen (3,31), er over alle i lighed med talen om, at han var i verden, og verden er blevet til ved ham (1,10). Et vidnesbyrd om, at Kristus og Gud Fader er ét. Kristus taler Guds ord og udfører Guds kærlighedsgerning på jorden.

Tekstens brug

Evangelieteksten indleder med Johannes-disciplenes diskussion om renselse og dermed konkret om dåben. Men da det ikke er dette emne, som bliver hovedtemaet i det følgende, men netop adventstidens forventning om Kristi komme, lader vi dåben ligge til en anden gang.

Det centrale tema i prædiken handler om Johannes, der bliver mindre, og Kristus, der bliver større.

Bryllupsmotivet kan være temmelig vanskeligt at bruge uden formidling. I vore dage har bruden fået hovedrollen ved brylluppet. Her er det hende, som kommer med slør og slæb ind i kirken. Hende, vi rejser os for. Brudgommen har en birolle i det spil.

Forholdet mellem det jordiske og det åndelige kan skildres som forholdet mellem mørke og lys som en konkret oplevelse i gudstjenestens lysbrug.

Alt afhængig af, hvor man bor, kunne man sammenligne bryllupsforberedelserne med de forberedelser, en by gør, og de forventninger, man har, når der skal være kongeligt besøg. Alle har travlt. Fortov skal fejles, vinduer pudses, veje skal repareres, huset skal males op, borde skal dækkes, tøjet skal ordnes eller købes, mad skal laves o.a.

Da Johannes bruger bryllupsmotivet, er det nærliggende at lade dette udfolde sig i prædikenen, fordi det er et billedligt udtryk, som kan bruges i form af optrin, og som kan illustrere forholdet mellem Johannes og Kristus. Johannes som ceremonimester, der løber foran og forkynder brudgommen, Kristi komme, hvorefter Johannes' arbejde er forbi.

Prædikenen

Da prædikenen er opdelt i to dele og indgår i hele gudstjenestens forløb, bliver dispositionen en oversigt over dette forløb:

Disposition:

1. Prædikenens første del er alle foreredelserne inden brudgommens komme.

2. 1. Salme synges, mens adventskransen tændes.

3. Klokking.

4. Brudepiger går brudgommen og hans brudesvende i møde, mens 2. Salme afsynges.

5. Brudgommen bliver festens hovedperson, Brudgommens bedste vens arbejde er forbi.

Prædikenens 2. del - forberedelse til nadver som forsmag på det himmelske bryllupsmåltid.

6. Nadverbøn og Fadervor

7. 3. Salme

8. Nadver

9. 4. Salme

10. Bøn

11. Velsignelsen

12. 5. Salme

Prædikenforslag i to dele med regibemærkninger

1. (Hvis man har en børnegruppe, som er fast "inventar" til børnegudstjenester, kan man indøve optrinnet inden. Jeg vil dog foretrække, man tør lave det på stedet, så flere børn end de evt. "faste" kan være med. Det er dog en god idé at have forberedt noget påklædning til både brudepiger, brudesvende, brudgommens ven, Johannes, og brudgommen Jesus.)

Prædikenens 1. del begynder på det tidspunkt, gudstjenesten er annonceret til. (Ingen klokking før senere, når "brudgommen kommer". Ved indgang til kirken får

alle udleveret et stykke "brudeslør", som bindes om venstre håndled. Menigheden er bruden.)

I dag skal vi høre om et særligt bryllup. Det er derfor, I har fået et stykke brudeslør om håndledet. I er med i dette bryllup. I er alle sammen bruden, som venter på brudgommen, men det synes I sikkert er noget mærkeligt noget at sige. Der plejer da kun at være én brud og én brudgom. - Hvem af jer har været til bryllup? (Alle børn, der melder sig, kaldes frem til præsten, og de får lov til at fortælle, også om de har været brudepiger og -svende. I denne forbindelse kan man få en (kort) samtale om, hvordan et bryllup foregår i kirken. Hvem er det, som kommer ind, når alle gæster er samlet? Hvem er det, man rejser sig for? Bruden eller brudgommen?).

Vi skal se et andet bryllup, som er anderledes, end de bryllupper, I har snakket om.

Man kan sige, at det er vores allesammens bryllup. Det bliver mere og mere mystisk. Når vi alle er én brud, hvem er så brudgommen? (Mulige forslag fra børnene!) - Jesus har en særlig ven, som har fortalt, at Jesus er brudgom. Venen hedder Johannes Døberen, ham, der døbte Jesus. Johannes kalder Jesus for brudgommen og os mennesker for bruden. Johannes er brudgommens bedste ven. (Her kan fortælles om den gamle bryllupstradition, hvor brudepigerne er samlet omkring bruden i

brudens hjem, hvortil brudgommen vil komme, anført af sin særlige ven og efterfulgt af brudesvende).

Ved vores bryllup i dag skal der være levende lys og blus på lampen. Brudgommen vil lyse særligt op, når han kommer. I husker, at Jesus er brudgommen. Han kalder sig selv for verdens lys. Han vil oplyse alt og lyse for os, så vi ikke skal være bange i mørket. Ingen skal sidde i mørke, alle skal kunne ses, for alle er lige vigtige for Jesus. Vi er jo alle hans brud. Vi er alle sammen, os her og alle mennesker på jorden én stor familie med Jesus.

Vi skal til at forberede brylluppet. Og så må vi vente spændt på, hvornår brudgommen kommer. Mens vi forbereder os, må vi have slukket lyset (*dog sådan, at man kan se en hånd for sig*). Men vi skal lige have nogle af jer til at være brudepiger og brudesvende, én til at være den særlige ven og én til at være brudgom. (*Aktørerne får kostumer o.lign. på. Det kan blot være antydningens kunst. Brudepiger med et lille slør på hovedet, brudesvende med en sølvkrans om hovedet, brudgommens ven har en kappe om skuldrene og sølvkrans på hovedet, brudgommen har kappe og et "guld"-diadem på hovedet. Brudgommen med brudesvende "forvises" uden for kirkedøren, hvorfra de skal komme ind, når kirkeklokken har ringet. Den særlige ven vandrer frem og tilbage mellem brudepiger ved alteret og kirkedøren og melder med jævne mellemrum: "Vær rede, brud-*

gommen kommer snart". Brudepigerne dækker med kordegnens hjælp alterbord med lys, blomster, bægere og et stort brød, som i en kurv er udskåret i mindre stykker. Organisten indøver derefter med alle tilstedeværende børn og voksne i hvert fald i to første salmer. Når salmerne og især melodierne er indøvet, uddeles lys til brudepigerne, som skal gå brudgommen i møde med tændte lys. Et par børn bliver af kirketjeneren sat ind i, hvordan man ringer med klokken(erne), så de er parate, når brudgommen kommer.)

2. Den egentlige gudstjeneste / optrinnet kan begynde:

(*En person tager sig af at tænde adventskransen, mens 1. salme synges.*

Vi får denne lystradition til at fremstå klarere end blot det, at der er få dage til julegaverne. Tændin-

gen er den sidste forberedelse til Jesu komme.)

3. (*Når fjerde lys er tændt, ringes med klokken(erne). Præsten råber derefter: "Brudgommen kommer, gå ud og mød ham"!*)

4. (Kirkedøren slås op, Den særlige ven fører an i optøget. Han baner vejen for brudgommen efterfulgt af brudesvende, brudepigerne går ham i møde med tændte lys i hænderne, mens 2. salme afsynges af alle. Brudepigerne følger efter brudgommens ven og brudgommen frem til alteret, brudgommen går ind bag alterskranken, ser ud mod menigheden, brudepiger og -svende stiller sig foran alterskranken med brudgommens ven i midten. Lyset tændes i kirken.)

Engel med
strengin-
strument.
Frederiks-
borg Slots-
kirke

5. I prædikenens 2. del fortælles om, at den særlige ven har gjort, hvad han skulle. Han har forberedt festoptøget. (*Aktøren, som er Johannes, får besked på at lægge sin kappe og krans og sætte sig blandt menigheden og får tak til for udført opgave!*). Brudgommen overtager festens fortsættelse. Det eskatologiske moment må kunne skildres i den forstand, at Kristus nu er til stede midt iblandt os, men vi kan ikke se ham. Vi er sammen med ham, fordi vi tror, han er hos os. Vi skal spise sammen med ham, fordi vi tror, at han rækker os brødet og vinen. Vi kalder det nadveren, som er en forsmag på det himmelske bryllupsmåltid. Da vi ikke kan lave festmiddag i kirken hver søndag med flæskkesteg, rødkål og coca cola, må børnene fornemme, at brødet og vinen kun er smuler ligesom flæskkesteg mm. i forhold til det himmelske måltid. Og det, der er den gode smag i dette måltid er, at Vorherre har smag for os alle. (*Optrinnet og prædiken går over i nadverritualet. Præsten er gået ind for alteret, mens brudepiger og brudesvende knæler ned på alter-skranken - bliver dermed de første, som modtager nadver.*

Gudstjenesten fortsætter (pkt. 7 i henhold til dispositionen). Aktøren, som spiller Jesus deltager i uddeling af brødet.)

Alternative prædikenforslag

Se 2. søndag i advent om "De ti brudepiger".

Gudstjenesten

Salmeforslag:

Før klokkeringning: *Syng med* nr. 95 (*Syng Blåt* nr.168): "Nu tænder vi det første lys"

Efter klokkeringning: *Folkehøj-skolens sangbog* nr.359 "Skyerne gråne og løvet falder".

DDS 74 "Op, glædes alle, glædes nu"; eller DDS 73 "Hvorledes skal jeg møde"

Før indstiftelsesordene: DDS 365 "O, du Guds Lam";

DDS 678 (kun omkvæd: Alle gode gaver ...)

DDS 66 "Vær velkommen, Herrens år" eller DDS 62 "Tak og ære være Gud".

Litteratur og materiale

Finn Rosenbergs notater af Bent Noacks forelæsning 28/1-1985 på Præstehøjskolen vedr. brudeskikke.

Dagligt liv i Palæstina på Jesu tid, Daniel-Rops, P. Haase & Sønns Forlag 1973 s.101.

Johannesevangeliet fortolket af Johannes Værg, Det Danske Bibelselskab, Kbh. 1996, s.56-59.

Komponenter til kristendomsundervisning 2, Johannesevangeliet, Andreas Davidsen, Gyldendal 1979, s.82-83.

"Syng med" - Børnesangbogen, Lohses Forlag 1991.

"Syng Blåt" - Udgivet af FDF's forlag

Fire gode fortællere og deres bibelhistorier!

Der er i dag ingen mangel på børnebibel-ler. Faktisk er der så mange, at det kan være svært at vælge mellem dem. Bjørn Krab-Johansen giver i denne artikel en anmeldelse af fire børnebibel-er, hvor han bl.a. overvejer illustrationernes plads og sammenhæng med teksten.

Bjørn Krab-Johansen

Redaktøren af KIRKENS UNDERVISNING bad mig for en tid siden om at skrive om nogle udvalgte bibelhistorier for børn og unge, bibelhistorier som kunne være til hjælp for forældre, der vil fortælle bibelhistorie for deres børn. Eller som kunne støtte medarbejdere i menighedens børnearbejde.

Det blev til følgende fire:

NU SKAL I BARE HØRE af Jens Kristian Krarup, Ingrid Schrøder-Hansen og Erik Ågård.

ALLE BØRNS BIBEL - det største for de mindste, genfortalt af Johannes Møllehave;

BØRNEBIBEL ILLUSTREREDE BIBEL med dansk tekst af Ebbe Kløvedal Reich, og

BIBELGEN genfortalt af Anna Sophie Seidelin.

Det er fire meget forskellige bøger, der ikke direkte kan sammenlignes. Men de har det væsentlige træk til fælles, at de er fortalt af gode fortællere, dvs. folk, der kender deres bibelske stof helt ind i marv og hjerte, og som samtidig er i stand til at formidle og dele ud af deres fortælle-kunnen.

NU SKAL I BARE HØRE

Jens Kristian Krarup, Ingrid Schrøder-Hansens og Erik Ågårds fortællebog er nok den, der mest umiddelbart kommer den usikre og uøvede i møde. Den er nok lidt snakkende i tonen, men den rammer væsentlige temaer, og man føler sig umiddelbart hjemme i bogens univers. Jeg vil gerne benytte den bog til godnatlæsning for mine børnebørn, Netop som oplæsning, ikke genfortælling. Og jeg ville kunne gøre det uden stør-

re forberedelse, Bogen sætter kristendommens fortællinger og tilværelsesforståelse ind i en for børn genkendelig nutidig familie- og hverdagsramme.

Bogen følger samtidig kirke-årets højtider og indfører dermed samtidig familien i kirkens tradition og i menighedens årsrytme. Den fortæller kun nogle få historier, men de er centrale, Der præsenteres også nogle salmer.

Jeg kan godt lide Kirsten Raagaards illustrationer. De er nok - lige som bogens hele tone - meget i overensstemmelse med den gennemsnits-folkekirke-dansker, der køber bogen til deres egne unger eller bruger den som dåbs-gave, når et venne-, søskende- eller barnebarn bliver døbt. Jeg føler mig tryk og lidt for godt hjemme i det småborgerlige, pænt socialdemokratiske, venlige og rimeligt pædagogiske folkekirkemiljø, tegningerne skildrer,

ALLE BØRNS BIBEL

Johannes Møllehaves genfortælling er en underlig fisk. Fortælleren Møllehave har på en i og for sig meget respektfuld måde genfortalt et godt udvalg af historier både fra Det gamle - og Det nye Testamente. De er der, de fleste af dem, man forventer, og flere til. Møllehave selv er trådt klædeligt i baggrunden. Men det er som om diskretionen - næsten som en ængstelse - har fanget den gode fortæller. Den glæde og oplagthed, den flair for Bibelens humor og ironi og den umiddelbare forbindelse til menneskers hverdagsliv, som Møllehave ellers plejer at have øje for, får ikke lov til at komme til

Kristus underviser.
Ernst Barlach

orde. Det virker, som om det er tilsigtet, og det er lidt ærgerligt, for det betyder, at ALLE BØRNS BIBEL i højere grad er en forkortelse end en genfortælling, og det gør ikke ALLE BØRNS BIBEL specielt inspirerende.

Vil man bruge den til oplæsning for mindre børn, er den for uformidlet og fremmedartet, og den forekommer mig lidt kedelig. Men den er glimrende som forbedelse og især som stikord, hvis man selv vil genfortælle frit. Sидder man med et barn på højre knæ og kigger billeder, mens der fortælles, så er den god at have i venstre hånd til støtte for hukommelsen, overskuelig og enkel.

Tegningerne er ikke min kop te. De er farverige, men uden større kunstnerisk nerve. Samtlige personer kigger på os eller på hinanden med øjne så store som bordtennisbolde. Var det illustrationer til et spejderblad med begrænset levetid, gik de måske an, men i en bibelhistorie for børn, der er beregnet til at vare nogle år, er det for slapt,

Både tekst og billeder signalerer, at man ikke har taget opgaven med at lave en bibelhistorie for børn rigtig alvorlig. Men jeg kan se, at bogen er kommet i 9 oplag, så måske er det mig, der er noget galt med.

BØRNE- NES ILLUSTREREDE BIBEL

vil helt sikkert være spændende at sidde og kigge i for både børn og voksne. Men den sender som for-

tællebog nogle signaler ud, jeg ikke bryder mig om. Det er ærgerligt, for Ebbe Kløvedal Reichs oversættelse/genfortælling er rigtig udmærket. Det gælder for denne bog som for ALLE BØRNS BIBEL, at udvalget af historier er velvalgt og centralt. Ebbe Kløvedal Reichs sprog er ikke bare en respektfuld forkortelse, men lempet så det ikke er helt fremmedartet for børn. Samtidig bevarer det en bibelsk tone. Jeg mener ikke man skal udrydde vanskelige ord som *vorde* og *miskundhed*, man skal heller ikke omskrive alle svært forståelige vendinger eller rense teksterne for deres

eventuelle anstødelighed. Men man skal tænke på, at man vil fortælle for børn, og den sag er godt klaret af Kløvedal i BØRNE-
NES ILLUSTREREDE BIBEL.

Bogen er også meget lækker, trykt på glittet papir og med farvestrålende illustrationer og fotografier. Desuden er den forsynet med omfattende introduktioner, forklaringer og billedtekster. Der afbildes arkæologiske fund, tegnes kort, og der er nutidige fotografier fra relevante steder. Tegningerne er meget engelsk/amerikanske og ligner til forveksling illustrationer, jeg har set i religiøse tryksager „from over there“ eller i programmer for Cecil B. de Milles film „De ti bud“.

Som fortæller synes jeg billedsiden er distraherende. Den forstyrrer fortællingen med sine historistiske og fundamentalistiske meldinger. Det er i orden med leksikale oplysninger også i form af billeder af mennesker, klædedragter, frugt, grønsager og historiske redskaber, men den bibelske fortælling er jo ikke bare arkæologi, fortid og leksikalsk viden. Den bibelske fortælling vil afdække en mægtig, usynlig, religiøs verdens åndelige møde med menneskers sind gennem Guds Ord, Jesus

Kristus og via Guds møde med mennesker i menigheden ved dåb og nadver her og nu. Og det er ikke *kun* historie og arkæologi. BØRNE- NES ILLUSTREREDE BIBEL fokuserer med sit valg af billeder og forklaringer og med sine arkæologiske opslag på fortiden, mens de bibelhistoriske genfortællinger vil være billedskabende nutid både i fortællerens og i den lyttendes sind.

Det er en flot bog. Og ideen med at ville forene baggrundsstoffet med de bibelske fortællinger forekommer mig indlysende rigtig. Men mikset duer alligevel ikke rigtig. Ebbe Kløvedal fortæller i et godt dansk sprog, og der er mange gode oplysninger i de små baggrundsartikler, billedtekster, tegninger og fotos. Men det er to verdener, der tørner sammen, to tilværelsesforståelser. Og i en så videnskabsorienteret tid som vor, truer baggrundsstoffet her med helt at overdøve det bedste, nemlig fortællingerne.

Hvis jeg sad med nogle børn og skulle fortælle bibelhistorie, og vi havde BØRNE- NES ILLUSTREREDE BIBEL foran os, tror jeg, vi hele tiden ville lande et andet sted end der, hvor fortællingen ville have os hen. Det passer mig dårligt at skrive det, men jeg gør det i respekt for Bibelens hensigt og Ebbe Kløvedal Reichs gode genfortælling.

BIBELEN

Sidst vil jeg sige lidt om BIBELEN genfortalt af Anna Sophie Seidelin. For mig er den stadig standardværket. Jeg måtte købe en ny i anledning af denne brugervejledning, den gamle er faldet fra hinanden, slidt op af flittig brug.

Den nye udgave er illustreret af Sven Havsteen-Mikkelsen og for en voksen læser, kan det ikke være bedre. Bogen er forsynet med de smukkeste olie-pastel billeder, billeder, der aldrig tvinger tanken, men som er åbne for fantasien og fortolkningen, Hvis bogen alene er tænkt som fortællerens klenodie, er de nye illustrationer klart en gevinst. Om de er bedre til

børnene end de gamle af Janusz Grabianski, har jeg svært ved at afgøre, også fordi jeg faktisk har haft fornøjelse af de gamle - ikke særligt fantastiske, men nok alligevel fascinerende illustrationer.

Anna Sophie Seidelins udgave af de bibelske fortællinger er født af en fortæller, Hun må ha' fortalt de historier så mange gange, at de er groet ind i hendes fortællersjæl. Hun har ikke bare levet med de bibelske fortællinger, men har levet i dem og levet af dem, og det smitter af på formuleringerne. Hendes genfortællinger er formelig strutter af levet, erfaret liv og levende håb. Det er derfor, hendes genfortællinger så naturligt bliver en levende del af vores verden og hverdag,

Seidelins bibelbog har et flot udvalg af fortællinger, og den har respekt for Bibelens sprogbrug. Der retoucheres ikke meget i sproget, men fortællingerne får lov til at komme til orde i al deres anstødelige menneskelighed og guddommelige storhed. Bogen er omfangsrig, der er fortællestof til lang tid. Men klø bare på! Den giver meget til den uerfarne fortæller, men også den erfarne vil gang på gang opleve Seidelins iagttagelser og pointer som inspirerende og nye, Anna Sophie Seidelin er en fornem fødselshjælper for fortælleren, fordi man så tydeligt fornemmer at historierne har været hendes følgesvende i medgang og modgang og derfor har præget hendes fortællersind.

Måske er Seidelins genfortællinger ikke specielt velegnet til umiddelbar gengivelse/oplæsning for de mindste børn. Men har man med tiden selv fået beretningerne ind under huden, så man tør fortælle frit, da er Seidelin - også hos de små helt suveræn, for så vil far-fortæller, mor-fortæller, bedstemor- eller bedstefar-fortæller blande de lyttende børns, sit eget og det fælles liv ind i historierne.

At fortælle bibelhistorie er jo at dele liv og tro og tvivl, fortvivlelse og håb og kærlighed med hinanden. Og da vi ikke er ens, og da verden er mangfoldig og Gud uoverskuelig stor, så er det godt, at der er mange og forskellige fortællere og fortællinger til vores rådighed, når vi vil dele det største og mest afgørende og fundamentale i både menighedens, i folkets og hjemmets liv med hinanden.

Se side 23 for en litteraturliste over de anmeldte Bibeler.

MATTHÆUS
BARNET

MARKUS
LØVEN

JESUS
MED JORDKUGLEN
I HÅNDEN

LUKAS
OKSEN

JOHANNES
ØRNEN
GIFTBÆGERET

Fragmenter af Johannes' dagbog

Lars Tjalve er blevet sat på en urimelig vanskelig opgave: At genfortælle Johannes' Åbenbaring. Det gør han med denne fortælling, hvor han beretter om de overvejelser Johannes måtte igennem, før han kunne nedskrive sin Åbenbaring. Fortællingen bliver på den måde en inspirerende indføring i baggrunden for Johannes' Åbenbaring.

Af Lars Tjalve

„Skriv, hvad du ser, og send det til de 7 menigheder!” sagde Melitos til mig, da vi sad og talte sammen efter den fælles aftenbøn. „Det vil Han vente af dig” sagde han med et smil. Jeg kunne ikke se, om det var ironisk, og så føjede han til og her var smilet tydeligt: „Det vil de også!” Jeg mumlede: „Hvad skal jeg skrive? Jeg kan da ikke skrive: Vi har det godt og er i live. For det første er det løgn ...” Melitos afbrød mig: Vi er da i live,,. „Nå,” sagde jeg hidsigt, „ler vi det? Ja, måske i legemet! Men hvad med Anden? Her er vi interneret. Kald det bare en koncentrationslejr ... Helt ærligt: Hvad skal det føre til? Dengang Israels Folk var i fangenskab i Babylon, ja både du og jeg ved jo, at det var kun de troende - og de tænkende, der var det - men de vidste jo godt dengang, at tager man dem, der kan opildne og opmuntre, så mister de andre modet, og så får mismodets og tristhedens dæmoner hurtigt råderum, og så ... ” Jeg havde talt mig varm, men nu vidste jeg alligevel ikke, hvad jeg skulle sige. Melitos lagde en beroligende hånd på min skulder: „Tror du ikke, jeg forstår dig? Tror du ikke, jeg føler det samme? Hvad er der tilbage: usikre menigheder med en vaklende tro! Mere skulle der altså ikke til: et par få angivere, en romersk razzia, og så er års arbejde trevlet op!”

„Men han, som sidder på tronen?”, sagde jeg forpint, „hvad vil han tænke om os? Han led døden for vores skyld, men vi...vi lider

bare!” „Ja”, tænkt nu over det - det med at skrive!” sagde Melitos som afslutning. „Jeg tror i hvert fald, at et livstegn måske kan være med til at holde livet oppe. Der er da nogen, om hvem man kan håbe ...” Han sagde ikke mere men gik stille sin vej. Og der sad jeg så tilbage. Havet var stille, usædvanligt stille. Ikke en lyd var der. Ikke en fugl, ingenting. Det er som om hele universet skammer sig over os, tænkte jeg.

Da jeg lagde mig, kunne jeg selvfølgelig ikke falde i søvn. Hver gang jeg lukkede øjnene, så så jeg. Jeg så syv engle med syv plager. De var så smukke og så bedrøvede og de holdt deres gyldne skåle, så plagerne vældede ud over jorden. Det var bylder, og blodstyrtninger, og det var en fortærende ild, og det var smerte og tørke. Så vågnede jeg og rakte ud efter vandkrukken. Jeg tænkte: det er Ægyptens plager. Det er Herrens tugt og vredens ris. Og jeg lukkede mine smertende øjne og drømte om hagl og byer, der begravedes i jord-skælv. Det er verdens undergang. Det er enden på liv, som vi kender det, stønnede jeg.

Jeg satte mig op med et sæt: Den krig, der føres på jorden, føres også i himlen, sagde det i mig. Den kamp, vi fører, føres også af Gud og hans engle. Men når vi viger - tænkte jeg - viger så også Gud?

Da det blev dag, forsøgte jeg at klare mine tanker. Havet var stadig underligt stille. Glasagtigt lå

Michelangelo:
Dommedag

det udbredt. Hvis ikke det havde været en bespottelig tanke, kunne man næsten få den tro, at man kunne gå på det...gå lige over til fastlandet. Så ville jeg opsøge menighederne, og så ... Ja, hvad ville jeg så sige? Ikke just opmunrende ord, for hvor skulle jeg vel få dem fra. Ikke her på fortvivlelsens Patmos. Nej, sagde jeg til mig selv. Du må begynde med begyndelsen. Du må begynde med A, med alfa. Og så fortsatte det inden i mig: har man sagt A, må man også sige Ø, Omega. Har man tænkt

begyndelsen, må man også tænke slutningen. For det der var, er det som skal komme. Og den skabelse, som Gud Herren gjorde, den vil han også gøre igen.

„Nå” sagde Melitos. Han var der lige pludselig. Eller rettere: han var kommet, uden at jeg havde hørt ham. „Har du fundet ud af, hvad du skal skrive?” „Jeg vil begynde med begyndelsen” sagde jeg fåret. „Klog disposition”, drillede han. „Og hvad er så det? Er det vores arrestation? Eller det vores dåb? Eller bare vores ankomst

hertil?” „Nej,, svarede jeg, for nu var jeg sikker. „Jeg vil begynde med ham, som elsker os og har gjort os til et kongeligt folk!” „Et folk i pjalter og i lænker”, svarede Melitos. „Ja, men løst af syndens lænke”, svarede jeg. „For vel er vi fælles om trængslen, men vi er også fælles om kongeværdigheden. Begge dele skal med. Og så skal de lunkne kaldes lunkne, og de, der har svigtet skal vide, at de har sølet deres hvide klæder til.” „Er det klogt?” indvendte han. „Jeg ved ikke om det er klogt”, svarede jeg. „Men det er sandt. Og man er vel aldrig så ringe, at man ikke fortjener at høre sandheden! og så skal de vide, at de ikke er alene. Jeg skriver til deres engle!,, „På hvilket sprog?” blev han ved. „Skriftens”, svarede jeg, „skulle en engel ikke forstå Guds ord?”

Nu har jeg så gjort det! Jeg har skrevet til dem. Jeg har advaret dem mod den store fjende, Satan. Og jeg har trøstet dem, ja ikke med mine egne ord - hvordan skulle de kunne trøste nogen? - men med Åndens ord. Jeg har fortalt dem om glashavet - ikke havet omkring Patmos - men skabelsens hav, hvorover Gud rejste sin trone. Og jeg har mindet dem om, at Gud aldrig blot er i går og fortid. Så sandt han er en levende Gud er han nutid og fremtid. De skal vide, at det altid hedder i dag. Jeg tør ikke skrive navne, men når de læser om løven, oksen, mennesket og den flyvende Ørn, så tror jeg næsten, de kan bryde koden. Jeg tør ikke skrive

Markus, Lukas osv. Det kunne jo gå ud over nogen af det navn. Men mon ikke de fatter, at de skal lytte til vidnesbyrdet? Jeg slutter i hvert fald hver opsang med at skrive: „Hør, hvad Ånden siger til menighederne!

Jeg har gemt min skriftrulle under min måtte. Tør jeg sende det brev? Vil de forstå? Vil de ikke tro, at nu er alt så vel. Nu kan de trøste sig med evangeliet. Nu er der fred og ingen fare. Jamen, de kan begynde at dyrke andre guder. De kan begynde at gå i templet for Artemis eller Hermes - eller der er værre. Skønt, hvad kan være værre end at falde fra den levende Gud til de guder, der skønt døde, dog har magt til at føre andre i den evige død? De burde jo vide bedre. De har biblioteket, de har skrifterne. Der står jo det hele. Der er lidelsen og trængslerne. Der er herligheden og Guds trone. Men magterne, dem frygter jeg. Måske begynder de at tro på stjerne tegn og deres åndemagter. og da er alt tabt, da lukker skæbnen og nødvendigheden sig om dem som en jernlænke. Og da er de mere fangne end jeg er det her på Patmos.

Der er ingen vej udenom. Jeg bliver nødt til at fortælle dem om rytteren på den gule hest, hvis navn er Døden, og hvis følge er dødsriget selv. Kun hvis man kan se døden i øjnene, kan man også se livet.

„Hvad har du så travlt med?“ sagde en af de andre fanger i dag, da jeg sneg mig af sted ned til havet med min rulle og mine skriveredskaber. Jeg kender ikke hans navn. og jeg er lidt forsigtig, for rygten går, at romerne har plantet

s p i o n e r
iblandt os -
bare for en
sikkerheds
skyld. „Nåh,
svarede jeg
henholden-
de, „jeg skri-
ver lidt ned
om, hvad jeg
sådan har set
og hørt. Det
var jo ikke
helt forkert.
man kan jo
også se med
det indre øje
og høre med
sindet. Lidt
senere da jeg
sad på klip-
perne og
skrev, kom
han igen og
kiggede mig
over skulde-
ren.

„Ha,“ sagde han så: „Det må jeg sige, du mangler sandelig ikke fantasi. Hva-behar?“ „Den femte engel blæste i basun, og jeg så en stjerne blive kastet til jorden, i afgrundens brønd. Og røg vældede op af brønden og med

Apostlen Johannes
Thorvaldsens Mu-
seum

Ærkeengelen
Gabriel blæ-
ser i domme-
dagsbasunen

den kom græshopper så store som heste ... Ja ja, jeg husker nok skriftens fortælling om græshopperne i Ægypten. Men ærlig talt: som heste! Overdriver du ikke bare lidt?" Jeg svarede ikke, og så gik han. Men jeg tænkte: det der var er det, der skal komme. Men det kommer aldrig på samme måde. Og det er ikke græshopper men de dæmoner, som mennesker er prisgivet, hvis de ikke kender ham, der holder stjernerne i sin hånd."

"Åbenbart, Johannes, klart nok," sagde Melitos, da jeg viste ham, hvad jeg havde skrevet. "Sådan føler jeg det også. Det er dobbelt hårdt at være her og vide, hvad der kunne hjælpe, men intet at kunne gøre. Men tror du, de sidste tider er nær? Tror du, at Guds langmodighed er brugt op?" Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle svare ham. Jeg tror, at riger må forgå, før alt kan blive godt. Jeg tror, at mange vil falde fra, fordi - ja, det har jeg jo skrevet: fordi de er lunkne - og fordi verdens magter driver deres spil, og fordi verdens magter er i dragens vold. Men det hele flyder sammen for mig: tænker jeg på kejseren i Rom, så bliver han til dragen. Tænker jeg på de lunkne, så ser jeg dem i dyrets magt. Og tænker jeg på de store byer, så ser jeg for mig alle deres sminkede kvinder - ja, ikke bare dem der står på gadehjørnerne, men også alle dem, der bare tomhjernet og ligeglade kun er optaget af sig selv. Og så står det for mig, som er byen en stor skøge

- til fals for den første den værste. „Næ", sagde jeg så efter en lang pause. „Jeg tror ikke, at Guds langmodighed er brugt op. Jeg kan ikke forstå skrifterne anderledes, end at det alt sammen er i hans hånd. For han lod lammet fremgå af kvinden ... Ja, jeg ved godt, at han var født som et menneske, men han blev vort offerlam. Og jeg ved godt, at Maria var hans jordiske mor. Men som jeg ser det, er kvinden som udgået af solen selv med en krone af tolv stjerner. Og hun blev forfulgt af dragen. Men hun undslap til Ørkenen. - Nu ved jeg godt, at du, Melitos, vil sige: Dér bruger du skriftens beretning om Moses og Gudsfolket i ørkenen igen. Og det kan gerne være. Men profeterne fra Amos til Johannes Døber mødte også Guds ord i ørkenen. Så jeg forestiller mig - hvis du vil lade være med at afbryde, tak at dragen forfølger kvinden ud i Ørkenen, men at hun føder, og at den nyfødte dreng slår dragen med et jern-

scepter. For det var jo, hvad han gjorde, inden Gud borttrykkede ham til sin trone."

"Det er dramatisk nok", mente Melitos. „Og jeg tænker, at ikke kun du og jeg kan nikke genkendende til, hvad du skriver. Jeg husker nok, at vi forsøgte at skjule os i ørkenen. Og jeg véd da også, at mange andre gjorde det - og blev ikke opdagede. Men det er jo blot en stakket frist. Ørkenen er jo blot et midlertidigt sted. Du husker vel Esajas ord om, at ørkenen skal blomstre?"

Det har jeg ikke noget at sige til. For jeg synes ikke, jeg kan bruge det billede. Det har aldrig været nogen løsning at flygte. Og hvis jeg gentager, at Ørkenen skal blomstre, så kommer det til at lyde som om Gud præmierer os, der flygtede. Flugten er ikke vor ros; den er vor skam. Men hvad skal det ende med? Når det store Babylon er styrtet sammen, når skøgen

er gået til grunde, så er kun de i dåben beseglede tilbage. Dem der fulgte lammet og lod al ondskab vaske af sig i lammets blod. Og hvor skal de vel være til?

Det har jeg grundet over lige siden. Jeg tænkte: Adam og Eva levede i Edens have. Kain løb bort med mordertegnet på sin pande og blev stamfar til dem, der bor i byer. Kan der dog aldrig komme noget godt af byer? Vil skabelsens Gud gøre alting nyt: et nyt Eden? Men med 144.000? Så bliver der helt sikkert spist af træerne endnu engang!

Nu véd jeg det: For os, der svigtede og forlod byen, da det gik løs, er der kun vejen tilbage. Men for Gud er der aldrig noget, der hedder tilbage. Når han skaber, gør han alting nyt. Og når han nu skaber, så vil han ikke længere bare gå aftentur i haven. Det stod for mig: Gud vil bos hos sin skabning. Og hans skabning skal bo i byen. Et nyt Jerusalem, som ikke kender til mørke og lukkede porte, som ikke skal beskytte sig mod fjender - thi hvem kan vel true dem, hos hvem Gud selv bor? Jeg så det: Eden og byen i ét, frugtbar og vandrig, og bygget af byggestenen, som selv har lagt grundstenen. Og et tempel ... nej, naturligvis kan der ikke være et tempel i Guds egen by. For templer har vi jo kun i stedet for Gud. Så den nye by er ét stort tempel, lysets by,

herlighedens by. Hvornår den skal komme? Jeg har kun den tro, at den kommer, når Gud vil. Og jeg kan kun sætte et ord på det: snart.

Vil de så forstå, at det er kun en liden stund, så er den hele strid forbi? Vil de forstå, at selv når tiden under modgang føles lang, så er den for Gud kun en lille tid - fordi al tid for ham er lille? Vil de forstå, at så kan man bære lidelsen, fordi han bærer den med os? Og så kan jeg - og Melitos - også længes efter vores befrielse her på Patmos. Kommer den ikke på den ene måde, så kommer den på den anden. Jeg vil bede ham være mig behjælpelig med at skrive det hele rent og i den rigtige rækkefølge. Det skal ikke komme hulter til bulter, som jeg har fået det. Jeg troede, at jeg drømte og tænkte. Nu forstår jeg, at Han drømte og tænkte for mig. Så vil Han også hjælpe mig og Melitos med at føre pennen.

Stregtegningerne i dette nummer af Kirkens Undervisning er af Kim Broström fra Evangelisk Pædagogisk Samvirkes Junior-konfirmandmateriale: „Skibet er ladet med“, anmeldt i Kirkens Undervisning 2/97. Materialet kan rekvireres ved henvendelse til Evangelisk Pædagogisk Samvirke, tlf. 33249250

Kirkens Undervisning 2/1998

Temaet for 1998 er livsaldre og de kirkelige handlinger.

I næste nummer af Kirkens Undervisning vil vi tage fat på ungdommen og de kirkelige handlinger, der knytter sig dertil.

Artikler og indlæg modtages gerne.

Anmeldelser

Heinrich Pedersen: *Hinduismen i Øst og Vest* Nyt Nordisk Forlag 1997. 122 sider

I serien af undervisningsbøger for gymnasiet, højskoler og seminarier, *religion i Dialog*, har vi nu fået en kort og samtidig up to date fremstilling af hinduismen. Og som titlen signalerer, er det en bog, der samtidig giver en indføring i hinduismens videreførelse i nyreligiøse bevægelser i Vesten. Ja, hinduismen er kommet til Vesten i mange indbyrdes forskellige udformninger, hvilket måske for alvor har åbnet vore øjne for, at hinduismen *ikke* er en enhed, ikke én religion. Hinduismen er snarere en kultur, som giver sig udtryk i en række religioner med samme historieske rod. Hinduismen er som et træ, der vokser og vokser. Intet skæres væk. Netop mangfoldigheden er hinduismens væsen. Der findes måske lige så mange hinduismen som hinduer!

Bogen giver os nu en overskuelig og lettilgængelig gennemgang af hinduismens historie og dens mange forskellige udformninger. Den hinduistiske begrebsverden med ord som *kanna*, *sanuara*, *moksha* og *yoga* slås fast i læserens bevidsthed. Men det er ikke mindst begrebet *dharrna*, dvs. tilværelsens *orden*, som er det afgørende i hinduismen. Dvs. den orden som er ensbetydende med pligten overfor familie og fædreland.

Efter en afsnit om nyere hinduistiske bevægelser, især Ramakrishna-bevægelsen, giver bogen bogens 2. Halvdel en indføring i en række af de nyreligiøse bevægelser såsom Hare Krishna-bevægelsen Bhagwan Sri Rajneeshs sekt eller Osho-bevægelsen. Bogen slutter med et afsnit om hinduismens møde med kristendommen. Ja,

netop forskellen til den kristne verdens- og livsforståelse er tydeligt fremme i denne fremstilling af hinduismen. Heinrich Pedersen kan den svære kunst på én gang at være objektiv og saglig i sin fremstilling - og samtidig at kunne stille modsætningen mellem hinduismens *cykliske* livsforståelse op i forhold til den *lineære*, som er en jødisk-kristen kulturarv. Det er så syntesen mellem hinduismen og kristendommen der giver nyreligiøsitetens *spiral*, hvor mennesket bevæger sig opad og opad gennem reinkarnationerne til stadig større bevidsthed. „Hinduister“ er først og fremmest godt eksempel på et nutidigt undervisningsmateriale. Men bogen er også at anbefale, når vi i kirkelig sammenhæng vil vide mere om den religiøse strømning, der står bag nyreligiøsiteten.

Peter Værum: *VED RIGETS PORT*.

Anekdoter og evangelium om, hvordan man kommer ind i Guds Rige Forlaget Klitrose. 368 sider kr. 228,-

Det hører til den såkaldte „nye åndelighed“ at skabe synteser mellem dybdepsykologien og kristendommen, at bruge psykiske grænseerfaringer som fortolkningsnøgle til evangeliet. Peter Virums bog består af en række farverige og humorfyldte fortællinger om det at komme ind i Himmeriget. Og selvfølgelig er der også nogle Sankt Peters-historier. Men der er først og fremmest nogle fascinerende tolkninger af Jesu Guds Riges-lignelser - og det med brug af dybdepsykologien (Jungs psykologi). Peter Værum balancerer mellem Øst og Vest og mellem en platonisk sjælsopfattelse og

kristendommens opstandelseslære. Peter Værum er ikke mindst optaget af nærdødserfaringer, som netop er erfaringer af, at sjælen frigøres fra kroppen. I det hele gælder det for Peter Værum, at teologien må knytte til ved vore erfaringer, herunder også vore drømme.

Af Henning Nørhøj

Bibellitteraturliste:

Nu skal I bare høre, En fortællebog om den kristne tro. Af Jens Kristian Krarup, Ingrid Schrøder-Hansen og Erik Ågård, illustreret af Kirsten Raagaard. Lademann Læremidler A/S, København 7989. Pris: ???

Alle børns bibel - det største for de mindste. Genfortalt af Johannes Møllehove.

Illustreret af Dennas Davis. Forlaget Sesam. 9. oplag 1996. Pris kr.: 149,00.

Børnenes illustrerede bibel. Dansk tekst ved Ebbe Kløvedal Reich og Henrik Mossin.

Illustreret af Eric Thomas og Amy Burch. Borgen 1997 Pris kr.: 298,00.

Bibelen genfortalt af Anna Sophie Seidelin.

Illustreret af Sven Havsteen-Mikkelsen. Forlaget Sesam. 3. reviderede udgave, 1. oplag 1995.

- er et tidsskrift til inspiration for alle i kirkens forskellige former for undervisning.
- praktisk hjælp til det pædagogiske arbejde i menigheden og det kirkelige børne- og ungdomsarbejde.
- undervisningsmodeller til brug for børn, unge og voksne.
- forslag til andagter og gudstjenester
- teologisk-pædagogisk information.
- anmeldelser og omtale af nye undervisningsmaterialer og litteratur med relevans til det pædagogiske arbejde i kirke og menighed.

Udgivet af EPS

Evangelisk Pædagogisk Samvirke, som er en sammenslutning af en række folkekirkelige organisationer, der er involveret i kirkens forkyndelse og undervisning.

Medlemmer af EPS

Dansk Bibelskole. Dansk Missionsråd. De samvirkende Menighedsplejer. Det danske Bibelselskab. Diakonhøjskolen. Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen. Diakonissestiftelsen. FDF. KFUK-spejderne i Danmark/De grønne pigespejdere. KFUM og KFUK i Danmark. KFUM-Spejderne i Danmark. KFUMs Idrætsforbund i Danmark. Kirkefondet. Kirketjenesten i Danmark. Menighedernes Daginstitutioner. Sammenslutningen af Indre Missions skoler. Unge Hjem Bevægelsen i Danmark.

Redaktion

Henning Nørhøj (ansv.),
Arne Kristoffersen, Eberhard Harbsmeier
og Poul Abildgaard.

Sats og layout: Poul Abildgaard
Omslag: Poul Abildgaard
Vignetter: Marianne Jespersen
Tryk: Special-Trykkeriet Viborg a-s

Abonnement

Årsabonnement (4 numre)
kr. 125,-. Løssalg kr. 35,-
Giro 8 05 53 51.

Henvendelse

Adresseændringer bedes meddelt Avispostkontoret. Husk ved alle henvendelser at opgive abonnements-nummeret, som står opført sammen med adressen på bladets bagside.

Religionspædagogisk Center
Frederiksberg Allé 10 A
1820 Frederiksberg C
Tlf.: 33 24 92 50 (kl. 10-16)

Religionspædagogisk Centers formål er at være til rådighed for såvel hjem, kirke og skole, hvad angår dåbsoplæring og kristendoms-undervisning.

- Udstillinger, kataloger og pædagogisk vejledning.
- Udlejning af film og bogkufferter.
- Salg af bøger og AV-materialer.

Nyt Materiale

Børn i kirken – maleblade til kirkeårets evangelier

Nu kan børnene være med til at male »søndagens tekst«.
»Børn i kirken« er et nyt materiale, der kan hjælpe med til at løse problemet omkring børn og prædiken.

»Børn i kirken« er et ringbind med 132 maleblade med motiver til alle søn- og helligdage i kirkeåret for begge tekstrækker. På hver tegning er anført helligdagens navn og tekstrække samt et bladnummer, en billedtekst og en henvisning til Ny Testamente.

Malebladene kan frit kopieres og f.eks. anvendes i forbindelse med gudstjenesten, i søndagsskolen eller i børneklubben, eller overføres til transparenter og anvendes som AV-middel etc. Tegningerne er tegnet af Charlotte Clante, der har illustreret flere børnebøger, og materialet er redigeret af Anna Marie og Erik Ågård.

Ringbind med kopiret – kr. 1150,-

Materialet kan bestilles hos boghandleren eller direkte hos forlaget til portofri levering.

Børn i kirken

maleblade til
kirkeårets evangelier

Redaktion: Anna Marie og Erik Ågård
Tegninger: Charlotte Clante

 Religionspædagogisk
Center

Frederiksberg Allé 10 A, 1820 Frederiksberg C
Tlf. 33 24 92 50, fax 33 25 06 07